

als Bez. des Alters eines Thieres, sonst त्रिदत् P. 5,4,141, Sch.

त्रिदत्ता (त्रि + दत्त Blatt) f. *Cissus pedata* Lam. ĠATĀDH. im ÇKDR.
त्रिदत्तिका (wie eben) f. N. einer Pflanze, = चर्मकपा ÇABDAK. im ÇKDR.

त्रिदत्तिका WILS. nach ders. Aut.

त्रिदश (त्रि + दशन्) 1) adj. pl. *drei Mal zehn, dreissig*: त्रिदशा निशा: MBh. 1,4445. — 2) m. pl. *die drei Mal zehn*, vereinfachte Bez. für die drei Mal eilf Götter (vgl. देवास्त्रय एकादशतः RV. 9,92,24 und die andern Stellen u. एकादश), die 12 Āditja, die 8 Vasu, die 11 Rudra und die beiden Açvin (vgl. त्रयस्त्रिंशत्). Die richtige Erklärung des Wortes hat MALLIN. zu KUMĀRAS. 3,1 (wie wir durch STENZLER erfahren), indem er auf P. 2,2,25 und 5,4,73 (vgl. 6,3,48, Sch. und द्विदश) verweist; derselbe MALLIN. zerlegt zu ÇIÇ. 1,46 das Wort in त्रि + दशा Zustand: तिस्रो दशा बाल्यकौमार्यौवनानि जन्मसत्तावृद्धयो वा षेषाम्. Auch LASSEN (Anthol.) hat in dem Worte die Bed. *dreissig* vermuthet, wenn er aber daneben mit WILS. त्रिदशन् in der Bed. von *dreizehn* auführt, so irrt er, da für diese Zahl nur die Form त्रयोदशन् besteht. ब्रह्मा च त्रिदशैः सह MBh. 3,8162. 8854. 13,308. 3334. R. 1,34,33. 14,43. 44,54. 66,9. ĀURAP. 27. BHĀG. P. 1,14,37. VET. 15,8. LALIT. 202. 205. विलुस्त्रिदशपुंगवः R. 1,14,42. त्रिदशाधिपति Çiva Çiv. त्रिदशेन्द्र Indra PAÑKĀT. I, 131. त्रिदशेश desgl. MBh. 3,16180. त्रिदशेश्वर desgl. ARĠ. 1,9. R. 2,32,12. Çiva ARĠ. 3,43. pl. von Indra, Agni, Varuṇa und Jāma N. 4,31. त्रिदशश्रेष्ठ Agni R. 6,103,12. Brahman 102,6. 9. त्रिदशेश-द्विषः die Asura ARĠ. 10,17. त्रिदशेश्वरद्विष von Rāvaṇa R. 1,14,47. त्रिदशेन्द्रशत्रु und त्रिदशारिराजन् 6,36,9. 78. त्रिदशेश्वरी von der Durgā Devi-P. im ÇKDR. der du. त्रिदशौ als Beiw. der Açvin au MBh. 3,10345. त्रिदशाः = देवाः AK. 1,1,1,2. H. 88. sg. HĀR. 202. त्रिदशीभू RAGH. 15, 102. — 3) adj. f. *श्री göttlich*: यस्यापि त्रिदशा गतिः (so ist wohl zu trennen) *der sogar eine göttliche Stellung einnimmt* so v. a. *der sogar ein Gott ist* R. 3,41,21. GORRESIO schreibt त्रिदशागतिः *zusammen und übersetzt* *श्रीगति* durch *Zuflucht* (!); *eher*: *der von den Göttern kommt*. — 4) n. *der Wohnort der 55 Götter, der Himmel*; die Götter sagen zu Brahman: भगवन्स्त्वं प्रभूर्भूमेः सर्वस्य त्रिदशस्य च MBh. 13, 3327.

त्रिदशगुरु (त्रि + गुरु) in. *der Lehrer der Götter, Brhaspati, der Planet Jupiter* VARĀH. BRĀH. S. 8,18. 104,29. BRĀH. 23 (22), 12.

त्रिदशगोप (त्रि + गोप) m. = इन्द्रगोप Coccinelle RAGH. 11,42. गोपक m. dass. NIGH. PR.

त्रिदशल (von त्रिदश) m. *das Gottsein, göttliche Natur* RAGH. 18,30.

त्रिदशदीर्घिका (त्रि + दीर्घ) f. *der Götterteich*, Beiw. der Gaṅgā H. 1081.

त्रिदशपति (त्रि + पति) m. *der Fürst der 55 Götter*, Indra: शस्त्र Indra's Waffe, *der Donnerkeil* MĀKĪ. 85,8.

त्रिदशमञ्जरी (त्रि + मञ्जरी) f. = तुलसी Eastlienkraut RĀGĀN. im ÇKDR. NIGH. PR.

त्रिदशवधू (त्रि + वधू) f. *Götterweib, eine Apsaras* WILS.

त्रिदशवनिता (त्रि + वनिता) f. dass. MEGH. 59.

त्रिदशसर्षप (त्रि + सर्षप) m. = देवसर्षप NIGH. PR.

त्रिदशाङ्कुश (त्रिदश + अङ्कुश) m. *der Donnerkeil* ÇABDAM. bei WILS.

त्रिदशाचार्य (त्रिदश + आचार्य) m. = त्रिदशगुरु HALĀJ. bei WILS.

त्रिदशायन (त्रिदश + अयन) neben ब्रह्मायण, लोकायन und आत्मकि-
तायन als Beiw. von Nārājaṇa HARIV. 8819. 12608. Wohl *der zu dem die 55 Götter hinstreben, in dem die 55 Götter aufgehen*.

त्रिदशायुध (त्रिदश + आयुध) n. *der Götterbogen, Regenbogen* RAGH. 9, 54. *der Donnerkeil* TRĪK. 1,1,62.

त्रिदशारि (त्रिदश + अरि) m. *Götterfeind, ein Asura* ÇABDAM. im ÇKDR.

1. त्रिदशालय (त्रिदश + आलय) m. *der Götter Wohnort, der Himmel* AK. 1,1,1,1. MBh. 3,1852. R. 1,2,3. VET. 27,17. *der Berg Sumeru* HALĀJ. im ÇKDR.

2. त्रिदशालय (wie eben) m. *ein Bewohner der Götterwelt, ein Gott* MBh. 3,1725.

त्रिदशावास (त्रिदश + आवास) m. *der Götter Wohnort, der Himmel* H. 87, Sch. HALĀJ. im ÇKDR.

त्रिदशाहार (त्रिदश + आहार) m. *der Götter Speise, Amṛta* HALĀJ. im ÇKDR.

त्रिदालिका f. *falsche Lesart für त्रिदलिका* bei WILS.

त्रिदिनस्पृष् (त्रि - दिन + स्पृष्) m. *das Zusammentreffen dreier luna-
rer Tage an einem Sonnentage* ĠJOTISHATATTVA im ÇKDR.

त्रिदिव (त्रि + दिव्) 1) n. *wahrscheinlich der Raum innerhalb des dritten Himmels (= तृतीया द्यौः ÇĀṆK. zu PRAÇNOP. 2,12. MALL. zu ÇIÇ. 1,36) d. h. der innerste, heiligste Raum des Himmels*; daher in den ved. Stellen immer durch den gen. दिवस् näher bestimmt; in der späteren Sprache = स्वर्ग, m. AK. 1,1,1,1. MED. v. 38. n. (nur dieses zu belegen) H. 87. an. 3,700. यत्रानुकामं चरणं त्रिनाके त्रिदिवे दिवः RV. 9, 113,9. AV. 9,3,10. स स्वर्गमा रोकति यत्रादत्रिदिवं दिवः 10,9,5. 10, 32. 17,1,10. त्रिविष्टये त्रिदिवं नाकमुत्तमम् Gop. Br. bei MÜLLER, SL. 452. त्रिदिवे यत्प्रतिष्ठितम् PRAÇNOP. 2,13. रत्नपादार्यवृत्तानां काण्टकानां च शो-
धनात्। नरेन्द्रात्रिदिवं याति M. 9,253. MBh. 3,9906. N. 5,38. INDR. 4, 6. HARIV. 4332. R. 1,13,26. (ब्रह्मा) जगाम त्रिदिवं देवैः सर्वैः सह 43,26. 47,10. 63,3. 2,89,16. RAGH. 3,6. 8,10. 18,9. ÇĀK. 162. BHĀG. P. 3,17,1. ÇIÇ. 1,36. n. *der Luftraum*, = ख H. an. — 2) f. *श्री a) N. pr. eines Flusses* H. an. MED. MBh. 6,324 (VP. 152). 13,7654. — b) *Kardamomen* NIGH. PR.

त्रिदिवाधीश (त्रिदिव + अधीश) m. *ein Gott* H. 88, Sch.

त्रिदिवेश (त्रिदिव + ईश) m. dass. AK. 1,1,1,2.

त्रिदिवेश्वर (त्रिदिव + ईश्वर) m. *der Herr des Tridiva*, Bein. Indra's R. 1,48,17.

त्रिदिवोद्भवा (त्रिदिव + उद्भव) f. *kleine Kardamomen* RĀGĀN. im ÇKDR. NIGH. PR.

त्रिदिवोक्त (त्रिदिव + ओक्त) m. *ein Bewohner des Tridiva, ein Gott*; pl. M. 1,95. R. 1,63,20. 3,23,23.

त्रिदम् (त्रि + दम्) m. *der Dreiäugige*, Bein. Çiva's H. 196.

त्रिदोष s. u. दोष.

त्रिधन्वन् (त्रि + धन्वन्) m. N. pr. eines Fürsten, des Vaters von Traj-
jāruṇa, HARIV. 716 (das zweite Mal fälschlich त्रिधर्मन् genannt). VP. 371. — Vgl. त्रिधात्व.

त्रिधा (von त्रि) adv. VS. PRĀT. 2,44. *in dreifacher Weise, in drei Thei-
len*, — *Theile, an drei Orten, zu drei Malen, trifariam* VOP. 7,45. त्रि-